

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, organiserar den fastboende befolkningen runt hela kusten från Luleå i norr till Koster i väster samt på öarna i de stora insjöarna. SRF arbetar med förutsättningarna för boende, arbete och service året runt i landets skärgårdar.

Till Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Dnr M2021/00092

Remissvar från Skärgårdarnas Riksförbund på delbetänkande av Miljömålsberedningen Havet och människan SOU 2020:83

Introduktion

Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) är en politiskt och fackligt obunden sammanslutning av svenska kust- och skärgårdsföreningar. SRF är ett samarbetsorgan för anslutna medlemsföreningar och verkar för en året runt levande kust och skärgårdsbygd. SRF företräder den bofasta kust- och skärgårdsbefolkningen inför myndigheter och politiska samhällsorgan.

Fiskefrågor spelar en central roll i SRF verksamhet eftersom en god tillgång på fisk fortfarande spelar en viktig roll i den lokala ekonomin i de kustnära samhällena. Av den anledningen är det positivt att *mål 14 i Agenda 2030* speciellt poängterar vikten av att det småskaliga fisket skyddas och utvecklas samt att det svenska miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* innebär att havets resurser nyttjas så att en hållbar utveckling främjas.

Generella synpunkter

SRF anser att det finns samstämmiga indirekta bevis för att det storskaliga industrifisket och den snabba utbredningen av fiskpredatorer som säl och skarv hotar hållbarhets- och miljö kvalitetsmålen och det kustnära småskaliga fisket.

SRF anser också att delbetänkandet Havet och människan och havet inte fullt ut värdesätter potentialen i det småskaliga fisket och dessutom har en överdriven försiktighet i bedömningen av det industriella storskaliga fiskets negativa effekter på fiskebestånden i havet och vid kusten. Idag går endast 17 %, av den totala svenska fångsten på 178 000 ton till direkt human konsumtion. Med en mer positiv utveckling av det småskaliga fisket har denna andel en potential att öka och bidra till målen i den svenska livsmedelsstrategin om en ökad självförsörjningsgrad. Det torde komma att handla om en ökad diversifiering av produkter på en lokal/regional marknad där det småskaliga fisket tillåts som ett komplement till annan näringsverksamhet.

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Remissvar från Skärgårdarnas Riksförbund på delbetänkande av Miljömålsberedningen Havet och människan
SOU 2020:83

Närproducerad mat anses allmänt att ha en stor utvecklingspotential som inte skall underskattas.

Det storskaliga industrifisket har primär inriktning på fodermjöl och där råvaran till 67% dessutom landas i Danmark för att processas till foder för mink och lax; produktionsgrenar som har en mycket liten utbredning i Sverige.

Specifika synpunkter

Miljömålsberedningens mycket omfattande delbetänkande Havet och människan presenterar en rad utmaningar och förslag som SRF vill kommentera på följande sätt:

(17.1) Problemetets allvar

SRF är enigt med Miljömålsberedningen om att det är kris i stora delar av fiskenäringen särskild i Östersjön och att det råder brist på stor fisk av nästan alla arter. Speciellt drabbat är östra beståndet av torsk där ICES förslagit ett totalt fiskestopp, men där en neddragning med 70% i kvoten för 2021 bedömdes räcka. Sill/strömning i centrala Östersjön balanserar också på gränsvärden för säkra biologiska nivåer och där lekbiomassan har sjunkit med 70 % sedan mitten 70-talet (ICES 2020). Detta sammanfaller med återkommande rapporter om kraftigt minskade fångster i det småskaliga fisket längs den svenska kusten där det mest intensiva industrifisket bedrivs. Kusten från norra Kalmarsund till Stockholms skärgård samt runt Finngrundan är speciellt utsatta. Sillen/strömningen blir också allt mindre och könsmogen vid yngre åldrar, vilket tyder på en allvarlig störning. Medelvikten för de äldsta årsklasserna i centrala Östersjön har minskat med 50% sedan mitten av 70-talet. Kvoten för 2021 är reducerad med 36 % på förslag från ICES. Frågan är om det kommer att räcka för att undvika kollaps.

(17.13.1) Ekosystembaserad förvaltning innebär bättre integrering av havsmiljö- och fiskeförvaltning

SRF är enigt med Miljömålsberedningen om att förvaltning av fiskresurser skall vara ekosystembaserad och att en ekosystembaserad fiskförvaltning är en förutsättning för att uppfylla miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och *mål 14 i Agenda 2030*, som speciellt pekar ut vikten av att det småskaliga icke industriella fisket har tillträde till marina resurser och marknader(14,b). Riksförbundet noterar också att Miljömålsberedningen anser att ekosystemansatsen betyder att naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart med målet att säkerställa att ekosystemet används inom sina gränser.

(17.13.4) Kunskapen om fiskens roll i ekosystemet samt interaktioner mellan utsjö och kust måste utvecklas

SRF är enigt med Miljömålsberedningen om att kunskapen om fiskens roll i ekosystemet samt interaktioner mellan utsjö och kust måste utvecklas. Miljömålsberedningen föreslår att Havs och vattenmyndigheten får i uppdrag att samla kunskap för bland annat bedöma behov av åtgärder för att minska spiggens påverkan på kustfiskebestånden, dessutom bedöma påverkan från storskalig pelagisk trålning utomskärs av sill/strömning på kustekosystemen (bestånd av kustfisk, fågel

och marina däggdjur). Kunskap som kan bilda underlag för en eventuell utflyttning av trålgränsen. En delrapportering skall göras 2023.

Med tanke på den kritiska situationen för de kustnära fiskbestånden och att det redan finns betydande kunskaper inom ovan nämnda områden samt att SLU Aqua år 2020 fick uppdrag att undersöka det pelagiska fiskets påverkan på bla. strömmingsbestånden anser SRF att delrapporteringen 2023 borde kunna gå snabbare och att kustfiskarnas dokumenterade erfarenheter kan bidra till detta.

(17.13.5 och 17.13.6) Försiktighetsansatsen ska tillämpas vid misstanke om betydande ekosystemeffekter och Regleringar av fiske utanför skyddade områden för att bevara naturvärden och ekosystemtjänster

Miljömålsberedningen diskuterar här användning av försiktighetsansatsen (artikel 2 i GFP och artikel 20 i grundförordningen) för att justera av trålfiskegränser och föreslår översyn av s.k. inflyttningssområden där trålgränsen går nära kusten. Det förslås vidare att Havs- och vattenmyndigheten ges i uppdrag att samråda med Finland och Danmark, med vilka Sverige har gamla bilaterala avtal, om införande av tidsbegränsade regleringar av pelagiskt trålfiske inom hela eller delar av området ut till tolv nautiska mil från baslinjen från och med Ålands hav till Kalmarsund med fokus på Stockholms skärgård som ett pilotfall.

SRF har svårt att helt överblicka de juridiska och diplomatiska implikationerna av dessa förslag. En justering av inflyttningssområdenas trålgräns torde dock kunna ske utan alltför komplicerade förhandlingar och tidsspillan eftersom Sverige uppenbarligen har full rådighet över fisket i områden innanför en linje om 4 nautiska mil från baslinjen. Det viktiga för det småskaliga kustfisket är skydd av sill/strömning från pelagisk trålning före och under lekperioden och att detta skydd implementeras snarast möjligt. Jämför reglerna för tillstånd för vattenverksamhet enligt MB 11 kap där villkor för tillstånd vanligen är att arbeten inte får utföras i vattnet under fiskars lekperiod.

(17.13.7) Regleringar av fiske i skyddade områden

Miljömålsberedningen föreslår en ändring av fiskelagen rörande fiske i skyddade områden så att naturvärden och fiskets intressen samtidigt tillgodoses. Ur det småskaliga fiskets synpunkt är det viktigt att inte omotiverade restriktioner införs för fiske med skonsamma redskap.

(17.13.8) Satsning för att öka andelen stor fisk i kustekosystemen

Miljömålsberedningen bedömer att det behövs en satsning för återhämtning av flera fiskbestånd i kustområden, både i Östersjön och Västerhavet och föreslår att Länsstyrelserna med stöd av Havs- och vattenmyndigheten tar fram åtgärdsplaner för att stärka fiskevården. SRF ställer sig bakom förslaget och att de som bedriver fisketurism bör ha anmälningsskyldighet samt att en fiskevårdsavgift för främjande av fiskevård utdebiteras för fiske vid kusten. Den bör tillfalla vattenägarna/fiskevårdsområdena i förekommande fall.

(17.13.9) Förvaltning av säl och skarv ingår i en ekosystembaserad havsförvaltning
Miljömålsberedningen bedömer att det behövs en helhetssyn på förvaltning fiskbestånden och bestånden av säl och skarv. Det kan SRF vara enigt i men anser att beskrivningen saknar en reell insikt om predatorernas förödande effekt på populationer av fisk. I stället diskuterar man bevarandestatus av säl och skarv men väldigt lite om bevarande av populationen av de fiskarter som predatorerna konsumerar. Miljömålsberedningen föreslår att det skall utredas mera för att kartlägga orsakssamband. Men behövs det vara så krångligt? Om man tex. utgår från att det finns 80 000 skarvar i Sverige och att de äter 500 g fisk per dag så blir det 40 tusen kg/dag. Antag dessutom att skarvarna stannar i 150 dagar så blir det 6000 ton/år och om 40 % utgörs av abborre så motsvarar det en total konsumtion av inte mindre än 2400 ton/år av abborre. Det kommersiella abborrefisket landar ca 33 ton/år, vilket betyder att skarvpopulationen tär oerhört hårt på bestånden av abborre i relation till annan beskattning.

Abborren äter gärna spigg, vilket torde betyda: mindre abborre mer spigg vilket i sin tur startar nedåtgående spiral eftersom spiggen äter rovfiskarnas rom. Tilläggas bör att abborren inte bara är en viktig komponent i en komplex näringsväv utan även en ekonomiskt viktig fiskart för det småskaliga kustfisket och betydelsefull för landets ca 1,6 miljoner sportfiskare.

Av ovan nämnda anledning förespråkar Skärgårdarnas Riksförbund ett fortsatt omfattande jakttryck både på skarv och säl.

Hasselö 2021 05 22

Kjell Malmlöf
Skärgårdarnas Riksförbunds Fiskegrupp

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND
Borgen 126, 472 95 Varekil
info@skargardarna.se www.skargardarna.se

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND
Remissvar från Skärgårdarnas Riksförbund på delbetänkande av Miljömålsberedningen Havet och människan
SOU 2020:83